

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
o in
Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
dinti regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politieu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune
Pre trei luni . . . 3 „ „ „
Pre sase luni . . . 5 „ „ „
Pre anu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii a:
pro an intregu 40 Lei u. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „

Pentru insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. tace'a tim-
brala pentru fiesce care publica-
tiune separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costă 10 cr. „

Caus'a Tofaleniloru in diet'a Ungariei. *)

Dlu ministru de interne, in raspunsulu s'el la interpellatiunea lui Ales. Romanu, ni mai spuse, ca nu este de lipsa ca s'el d'el Tofaleniloru vr'unu sucursu materiale, ca-ci banii impartiti intre ei de unu guvernulu strainu li-a procuratu una stare, carea nu se pote numi desperata in asemenare cu starea altoru cetatiani linisciti si ca, pre langa conditiuni ecuitabili, ei potu ori candu s'el capete in arenda posesiunile avute.

Ce observamu in ac'asta parte a raspunsului? Ori cine va ved'el aci, ca dlu ministru este neconsecinte; ca-ci dupa-ce dlu ministru reprob'a fapt'a acelu individuu anumitu care, miscatu de sentie mintele sale filantropice, cutez'a s'el scape de fome, prin contributiuni mar nimose, pre nefericiti Tofaleni, — ministrulu de interne nu trebui s'el d'ica, ca Tofaleni sunt destulu de asigurati in urm'a unei impartiri criminale, ei elu trebui s'el anuncie camerei, ca a facutu dispusetiunile necesarie, ca ajutoarele ilegali, impartite intre Tofaleni la 1 novembre, s'el se confiscu numai dec'atu, cu at'atu mai vertosu, ca guvernulu magiaru, inchidiendu-si ochii de la 2 octobru pana la 1 novembre, a manifestatu, in modu necontestabilu, voint'a sa de a las'a pre Tofaleni esposesiunati ca s'el pera de fome si frigu. Prin unu asemenu raspunsu, dlu ministru de interne dovedia celu putienu ca este consecinte, daca n'a voitu s'el fia filantropu, precum i impunea pusetiunea si demtatea sa ca s'el fia.

Da, fii consecinte, Dle ministru de interne; dupa ce de la 2 oct. pana la 1. nov. ai lasatu pre bietii de Tofaleni in scirea lui Ddiu; dupa ce ai reprobatu in siedinti'a dietei de la 25 nov. impartirea de bani, facuta de unu „anumitu individuu“ pentru a veni intr'ajutoriuulu umanitati suferitorie; dupa ce ai ordinatu cercetare criminale contr'a sentimentulu de caritate, ac'asta insusire nobile a omulu; dupace, cu unu cuventu, ai doveditu prin raspunsulu DTale, ca nu-ti pasa de sortea a 300 de cetatiani aruncati in abisulu miseriei; fii consecinte, d'icemu, si fa ca reulu s'el devina inca mai mare. Pentru-ce nu? Tofaleni potu s'el capete era-si in arenda, pre langa conditiuni ecuitabili, posesiunile ce li s'au luatu prin lege, dice dlu ministru. Da, ei potu s'el se face sclavi pentru totu-de-un'a baronulu Apor: ac'ast'a e ce voiesce Dlu ministru de interne.

„D'in caus'a raporturiloru subsistinti, unu guvernulu strainu n'a potutu s'el face ac'ast'a, adica s'el d'el ajutoriu Tofaleniloru“, adauge Dlu ministru de interne. Ce raporturi intielege ore Dlu Paulu Rajner? Intielege elu ore, ca guvernulu Romaniei trebue s'el fia at'atu de umilitu inaintea guvernulu magiaru, c'atu fara de concessiunea acestui d'in urma s'el nu i fia iertatu nece chiaru a exercita unu actu de caritate c'atra Romanii d'in Transilvania s'el c'atra ori si cine? Da, dlu Paulu Rajner sustiene asi'el ce-va in diet'a Ungariei. nse aci e loculu s'el-i spunemu, ca gidanii d'in Romania au datu pentru inarmarea honvediloru magiari nu scimu cate mii de galboni, si guvernulu Romaniei a tarutu pre acelu tempu. De altminte-a este falsu cu totulu, ca guvernulu Romaniei ar' fi datu ce-va Tofaleniloru; nu, elu n'a datu nimicu pote de frie'a Magiariloru si pentru a nu conturb'a relatiunile bune. Contributiunile s'au facutu in Romania si la noi pre cale privata, precum o scimu cu totii.

Eca vorbele insipide, cea raspunsulu frivolu alu Dlu ministru de interne intr'o causa unde e vorb'a de v'et'ia a 300 de cetatiani. Judece publiculu cetitoriu, daca a meritatu ministrulu de interne, Dlu Rajner, aplausele partidei guvernamentali s'el daca a trebuitu s'el fia reprobatu cu tota puterea cuventulu.

S'el trecemu acuma la raspunsulu ministrulu de justitia, Baltasaru Horv'ath.

In raspunsulu dlu Horv'ath afl'amu unu punctu, care nu se referesce nece dec'atu la interpellatiunea lui Ales. Romanu; acestu punctu

este ca „bar. Carolu Apor a dechiaratu ministru lu de justitia, ca elu este gat'a a amen'a executiunea si a las'a gratis pre esposesiunati in posesiunile loru pana la prima-vera;“ acestu-a este unu pasagiu forte pretiosu pentru noi d'in caus'a revelatiuniloru ce contine. Dreptu ac'ea, s'el ne intreb'amu, pentru ce n'a amenatu dara bar. Apor executiunea pana la prima-vera? Pentru ce a aruncatu dara, in tempu de ierna, pre Tofaleni d'in locuintiele loru? Pentru ce a lasatu s'el se liciteze tota averea mobila, bucate, f'enu, etc.? Pentru ce tote aceste, candu elu dechiaru ministru lu de justitia, ca este gat'a a amen'a executiunea pan' la prima-vera? Cum s'el se pota intielege ore ac'ea ce mai d'ice dlu ministru de justitia ca „nu este dara de temutu, ca respectivii aru fi siliti s'el remana preste ierna fara acopere-mentu.“ Ah, intielegemu pre-bine; insu-si monstrulu de omu s'a infioratu de fapt'a sa mai multu dec'atu diabolica; asta-di elu ar' fi gat'a pote ca s'el amene executiunea; inse ac'ea ce s'a facutu, s'a facutu, si nu se mai pote nimicu. Tofaleni au fostu aruncati afara d'in locuintiele loru, ei nu mai potu primi grati'a tiranisatoriuulu loru, fara d'a-s'el vatem'a demnitatea loru propria. Si intr'adeveru, mai multu este de despretiuitu grati'a tiranulu dec'atu in sa si tirania lu.

Cu privire la partea interpellatiunei, unde se dice, ca bar. Apor si-a cascigatu procesulu prin aplicarea falsa a patentei imperiali d'el 21 iuniu 1854 si prin tribunale neconstitutiunali, ministrulu Horv'ath tace. Qui tacet, dum loqui deberet, consentire videtur. Asi'el dara ministrulu Horv'ath recunosce, ca patent'a imperatesca s'a aplicatu falsu, si ca tribunalele cari au decisu procesulu lui Apor au fostu inconstitutiunali.

Ni remane a cunosce inca partea raspunsulu ministrulu Horv'ath, unde se dice, ca ordinatiunile emise cu privire la caus'a numita „hereditas siculica“ nu potu av'el putere retroactiva a supr'a proceselor urbariali decise, pentru ca s'ar' nasce unu caote cumplitu pre terenulu juridicu privatu. Cedemu aceste doctrine, ca-ci faptele una data legali trebue s'el remana legali pentru totu-de-un'a, inse legalitatea trebue s'el se incepa cu dreptatea, ca ci altminte-a ori-ce fapte blas'emate, ori ce atacuri contr'a vietiei si averei cetatieniloru aru pot'el fi legalisate. Apoi candu e vorb'a de ori-ce faptele implenite s'el decise, nu trebue s'el se uite nece una-data assioma de una valoare eterna Quod initio vitiosum erat, tractu temporis convalescere nequit.

Feudalismulu s'el, precum d'icemu noi, raporturile urbariali au fostu pururea negatiunea dreptatii si a dreptulu eternu, ca-ci prin aceste raporturi majoritatea poporulu a fostu despoiatu de proprietatea pamentulu, dreptu comunu fia-carei fiintie omenesci; prin aceste raporturi partea mai mare a locuitoriloru unui statu a servitu de instrumentu in man'a c'atoru-ve individi, numiti aristocrati. Unde pote s'el fia unu caote mai mare pre terenulu dreptulu privatu dec'atu ac'elo, unde institutiunile feudali sunt in vigore? Unde pote s'el fia una legalitate mai injusta si mai trista de c'atu acolo, unde una parte a cetatieniloru este sclava celei l'alte parti? Nu vede ore dlu ministru Horv'ath ca una lege, carea da unui individuu dreptulu de a esposesiuna pre 300 individi, produce unu caote multu mai mare, multu mai periculosu, dec'atu una lege carea se ingrigesce ca fia-care cetatianu s'el pota rechiam'a pentru sine una mica portiune d'in globulu pamentulu, unde s'el pota tra'i in lemisce si neconturbatu de unu Apor?

Daca una lege, una ordinatiune, nu pote av'el putere retroactiva a supr'a cauzelor decise: nu este mai putienu justu nece ac'ea, ca cu c'ata nedreptate s'au adusu prin legislatiuni inhumane institut unu si legi injuste: aceste institutiuni si legi injuste potu s'el fia desfiintiate prin legislatiuni umane cu at'atu mai multa dreptate.

Nu este destulu dara, candu ministrulu justitiei voiesce a scapa d'inaintea unei interpellatiuni prin enuncierea simpla a unui principiu; elu este

detoriu s'el vindece reulu si s'el delature nedreptatea prin fapta. Au dora nu considera Dlu Horv'ath de nedreptate fapt'a prin carea, dopa legile in vigore, 300 de cetatiani potu s'el fia espusi la perire de frigu si fome? De siguru, Dlu Horv'ath inca trebue s'el fia convinsu, ca una asemenu situatiune nu incapa in cadrulu dreptulu si alu dreptatii si ca ea pote s'el aiba consecintie triste. Casulu de la Tofaleu ni presinta in ac'asta privintia unu esemplu d'intre cele mai drastice. Unde vomu ajunge, daca vomu ved'el repetiendu-se asemenu casuri?

Deci ca representant'el alu justitiei, Dlu Horv'ath trebui, celu putienu, s'el si esprima compatimirea sa fatia cu intemplarea durerosu de la Tofaleu, si, mai vertosu, s'el promita ca nu va intard'ia d'a fa e totu ce pretinde dreptulu si dreptatea pentru regulara relatiuniloru de posesiune si proprietate a pamentulu. Acestu a este raspunsulu, care ar' fi facutu onore dlu ministru de justitia. Ca-ci ce este ore mai dreptu si mai umanu, dec'atu a substitui tote remasitiile institutiuniloru feudali d'in epoca barbara cu institutiuni, cari sunt reclamate asta-di de spiritulu tempulu presinte, de dreptatea generale si de demnitatea omenesca? Raspunsulu dlu ministru in se nu ni da nece una perspectiva la ameliorarea sortii poporulu; acestu raspunsu este rece si nu atesta nece una simpatia in favorulu poporulu, alu carui-a fiu este si dlu Horv'ath. Ori c'atu de umane s'el fia ordinatiunile dlu ministru relative la creditatea siculica, ele se dovedescu de impotente. Interesele materiali a le poporulu rechiamu una cura radicala d'in partea legislatiunei.

Ce potemu inse s'el aste, t'amu de la una legislatiune aristocratica si feudala? Nu se amagesca nimeu, ca-ci faptele vorbescu. Am d'isu o si o mai d'icemu, ca statulu si legislatiunea nostra ni sunt vitrege, ca mai vertosu noi Romanii, elementu puru poporalu, vomu fi pururea desconsiderati de acestu sistemu politicu prejudiciosu. Casulu de la Tofaleu inca este unu tristu argumentu alu asertiuniloru nostre. Av'el-voru ore fratii magiari at'atu-a tempu ca s'el ne demitiesca? Nu credemu.

Amesuratu promisiuni nostre, amu av'el inca de a face una asemenare intre raspunsurile ambiloru ministri, de interne si justitia, la interpellatiunea lui Ales. Romanu; inse celu ce ne a petrecutu cu atentiunea sa binevoitoria si a cetitu raportulu dietale de la 25 nov., se va fi convinsu, ca s'el bar. Carolu Apor a relatatu in modu deosebitu ambiloru ministri, s'el ca ministrii nu s'au convorbitu bine intre sine pentru a da celu putienu nisce raspunsuri conforme. A nume ministrulu de interne, Paulu Rajner, dice in raspunsulu s'el ca bar. C. Apor a cercatu mai ant'au a se impac'a cu Tofaleni, inse refusandu acesti-a de a primi „conditiunile sale ecuitabili“, a fostu silitu a recurge la actulu de esposesiunare; era ministrulu de justitia Horv'ath; spune, ca Apor s'a dechiaratu a fi gata de a amen'a executiunea a sentintiei si de a las'a, ca Tofaleni s'el remana „gratis“ in posesiunile loru pana la prima-vera. Nu scimu, care d'intre ministrii interpellati a enunciatu adev'erulu; ac'ea ce scimu inse cu tota siguretatea este, ca „conditiuni ecuitabili“ si „gratis“ sunt doue concepte cu totulu deosebitu in limba juridica si ca executiunea sentintiei, realizata una data, precum spune Dlu Paulu Rajner, nu s'a potutu amen'a nece dec'atu precum pretinde Dlu Baltasaru Horv'ath, pentru ratiunea simpla ca: factum infectum fieri nequit. Asi'el dara, au bar. C. Apor a dusu in ratecire pre dnu ministru, au dnu ministru si-au contradisu unulu altui a in ac'ea-si siedintia a dietei si in acelu-a-si obiectu.

Noi las'amu, ca cetitorii nostri s'el apretiesca ei insi-si esactitatea conscientiosa, ce au doveditu ambii ministri in raspunsurile loru la interpellatiunea lui Ales. Romanu.

Pest'a, 30/18 nov. 1869.

Deputatulu Ales. Romanu, carele d'in caus'a morbului nu pot'el fi de fatia cu ocaziunea raspunsulu mi-

*) A se ved'el nr. tr. alu „Fed.“

nistriloru interpelati de d'insulu abiè asta-di reconvalescente infatîsiandu-se in siedintia vru sè face observatiunile sale la ambele responsuri ministeriale, inse indata la inceputulu vorbirei, dupa ce partitulu guvernialu observà d'in intruductiune cà va sè audia lucruri neplacute se servi de indanitatele sale apucature de a face sgomotu si de a striga cà nu vre sè aseulte, presiedintele casei inca servu plecatu alu majoritàtii provocandu-se la doue concluse a le camerei desputà deputatulu dreptulu de a potè face observatiunile sale. Ales. Romanu constatandu cà i se calca dreptulu de deputatu si negandu camerei puterea de a-i luà acelu dreptu presenta unu proiectu de conclusu in asta privintia cerendu a se pune càtu de curendu la ordinea d'ilei, si apoi totodata presintà si petitiunea Tofaleniloru. — In Nr. viit. vomu face raportu detaiatu si vomu publicà si observatiunile lui.

Dreptulu de industria si venatu *)

II.

Premiseramu in rondulu trecutulu descrierea generale a motivatiunei facute de ministrulu comer. cu privire la starea industriei, d'in tempii trecuti, pana ce acea deveni in portfoiulu dsale. Suplenimu acèsta descriere prin mentiunarea impregiurarei, cà si ministrulu Klauzal in an. 1848 a emis unu regulamentu in privintia industriei, voidu a straplantà libertatea laborei dejà introdusa prin art. 17. 1840. pentru productele de fabrica si pentru industria de manufactura; dar' nisuintia lui, in urm'a evnemintelor politice d'atunci, a remasu fàra vre unu rezultat.

Venimu acum a face cunoscutu acestu proiectu de lege in insu-si meritulu sèu, si vomu cercà a ne dà obiectiunile nostre speciali a supr'a acelu-a, in cugetulu, cà chiar' daca modestele nostre reflexiuni n'ar' aflà resnetu la forulu competinte, totu-si satisfacemu prin acèsta detorintia diurnalistice nostre, vorbindu si reflectandu la cestiunile curenti, mai ponderose, discutendu-le d'in punctulu nostru de vedere nu atàtu pentru instruirea publiculu nostru cetitoriu ci ca sè i dàm unu punctu de orientare, mai alesu, candu audim, cà amu stà pe pragu progresulu si alu reformelor preste totu, si candu suntemu convinsi cà, de este necesitate de reforme in cutare cestiune vitale, de a buna sèma industri'a se pote numerà intre cele de frunte; pentru cà progresulu in industria e totu-o data progresu càtra bunastare materiale; si poporulu, carele se pote laudà, cà a inaintatu pre terenulu industriei in asiè gradu, càtu pote indestul si acoperi nu numai trebuintele sale proprie, dar' e in stare a concurge si rivalisà cu industri'a altoru popore civilisate, nu se pote mai multu teme, cà va fi nebusitu materialminte; de-ora-ce in florirea industriei e semnu celu mai vederatulu alu puterii si vitalitàtii unui poporu.

Dar' cestiunea industriei e de mare insemnitate mai alesu pentru poporulu nostru romanu, de la care, cu doretrebuie sè constatàm, avemu iaca tare multu d'a asteptà pre acestu terenu, asiè, càtu nu potemu aflà des-

*) Se vedè si in nr. 130.

FOISIORIA

Paris, 18 nov. 1869.

Diua de 17 noemvre. — Deschiderea canalului Suez.
— Serbatoarea Elvetianiloru.

(Finc. *)

Intr'o nopte, 17. nov. 1307, treidieci de bravi avendu in fruntea lor trei omeni resoluti: Staufacher, so-crulu acestui a, Valter Fürst, si Melchtal, inimici de morte ai deregatoriului, si d'in trei cantone diferite, d'in Schwitz, Uri si Untervalde, se intrunira la Rütli, unu locu radieatu, incungiaratu d'in tote pârtille de unde laculu, de stanci si de bradi.

Schiller in „Vilhelm Tell“ pune in gur'a unui-a d'in acesti conjurati nesce cuvinte pline de frumusetie, cari suntu ca unu simbolu profeticu alu independintiei si infratirei poporeloru.

Erà or'a candu conjurati trebuia sè de despartia; pre culmile muntiloru incepea a se reversà lumin'a d'ilei. Cu totii si-descoperu capulu si contempla in tacere auror'a. Atunci unulu d'in ei vorbesce:

„Pe acèsta lumina care ne saluta inaintea totororulu celoru-alalte popore, ce cu multu mai diosu decàtu noi respira cu greu aerulu innadusforiu alu cetàtilorulu, sè juràm unu juramentulu nouei aliancie. Sè fimu unu singuru poporu de frati, pe cari nici o necesitate, nici unu periclu nu-i va desuni vre-o data!..

Sè fimu liberi cum au fostu pariatii nostri, mai bine a mori decàtu a traì in servitute!“

*) A se vedè nr. 131.

tule cuvinte pentru ca la ori care ocaziune sè lu animàm si sè i aretàm, cà èca industri'a ar' fi calea cea mai buna pre carea ar' potè inaintà materialminte, si pre carea si-ar' potè casigà respectulu cuvenitu d'in partea altoru popore civilisate. La ce virtutea romana ar' potè ajunge usioru, pentru cà acum, dupa ce inpedecamintele si obstacolele cele neumane si innaturale, obvenite si remase d'in tempurile feudalismulu, partialismulu si ale privilegiiloru, cari apesàu mai cu sèma pe bietulu romanu, s'au stersu in mare parte si, speràm, voru urmà a se sterge cu totulu, inlocuindu-se prin libertatea deplina a laborei si intreprinderiloru individuali si sociali, — nu ne remane alta ce va inderetru, de càtu sè ne folosim in tielepticele de ocaziunea data, dovedindu lumei cà stranepotii voru scè si voiescu sè aplice proverbiulu strabuniloru lor: „et facere et pati fortia, romanum est“, tocmai pre terenulu industriei si alu laborei, ce va produce nesmintitu mai multu de càtu ori-ce alta, fructulu sèu celu doritu.

Abatendu-ne in adinsu pucintelu de la tema, vomu aretà acum, ce principie generali cuprinde proiectulu de lege.

Ministrulu de industria, in esposeulu sèu, ni se lauda cumcà, purcediendu d'in punctulu de vedere, cà credeulu Europei civilisate in privintia industriei e: voi'a si capacitatea individuala in alegerea si aplicarea laborei si a intreprinderiloru trebe sè fie in totu casulu libera, — cà fàra concurgerea libertatei, nu se pote acceptà progresu si prosperare in economi'a si inavutirea statulu, cà natiunea, carea, restrinsa prin catusiele laborei, aru incercà concurgerea si rivalisarea cu natiunile, cari importa pre piatile lumei productele laborei sale libere, va fi devinsa de siguru, — principiuulu generalu alu proiectulu de lege alu dsale neci n'a potutu fi altulu, de càtu eliberarea laborei individuali pre terenulu de industria, adeca libertatea de industria.

Cumcà in ce mesura se vede a fi aplicatu in proiectulu de lege acestu principiu generalu sèu precum dice ministrulu: credeulu Europei civilisate, in privintia industriei? vomu scè d'in urmatoriulu estrasu alu asièdimentelorulu fundamentali ale acelu proiectu:

In consunantia cu principiuulu generalu, libertatea de industria se estinde nu numai asupr'a totororulu individorulu, cari au trecutulu etatea de 20 de ani (§. 1.); ci personele juridice precum sunt corporatiunile, comunitatile, institutelu etc. potu esercecà prin substitutii sèu reprezentantii lor legalii totu felulu de industria. (§. 3.)

Tote ramurile de industria aru fi libere, si pentru eserecarea acestoru-a nu s'aru pretinde altu ce-va de càtu insinuarea simple la autoritatea competinte (§. 4.) Sub § ulu 5. se enumera inse intreprinderile si meseriele cari de a buna sèma, d'in respecte politiali, numai pre langa licentia jurisdictionale se voru potè eserecità. Apoi §. 10. cuprinde seri'a asièdimentelorulu cari, d'in cause architectice, de securitate in contr'a foculu si d'in consideratiuni sanetarie, sunt supuse inspectiunii autoritàtii jurisdictionali, ca, prin acèsta, de o parte sè se precurre arbitragiulu autoritatiloru; era de alta parte sè se asecure interesele intreprinditoriloru si ale publiculu.

Industriarulu si meseriesiulu e indreptatitu nu numai a asièdià si sustienè in cutare locu unulu sèu mai multe stabilimente de industria sèu oficine, ci a deschide

Cerulu, pamentulu, unde si stelele eràu martorii lor. Omeni rustici, fàra sè tiena vorbiri lungi si desierete, schimbarea câte-va cuvinte, câte-va stringeri de mana si se despartira. Revolt'a se otarise pentru 1. ianuaru 1308.

O intemplantare inse a grabitu or'a insurectiunei. Gessler care se jucà cu suferintia si rabdarea acestui poporu, dède ordinu sè implante in piatia de la Atdorf unu bradu, in verfulu carui-a sè puna o pelaria cu coron'a Austriei.

Si ordinà apoi totororulu locuitoriloru, tierani sèu burgesi, cari aru trece pe d'inaintea acestui semnu alu suveranitàtii imperiale, sè-si descopere capulu si sè se plece inaintea pelariei

Multi se supuneàu acestui ordinu parte d'in despretiu, parte de fric'a tiranulu. Altii decàtu sè se umilèca pana la atàta, ocoliàu mai bine orasiulu, si nu treceàu pe acolo.

Unu singuru omu s'a opusu. Acestu-a erà unu tieranu d'in Uri, pescariu renumitu si venatoriu de capriore; elu se numià Vilhelmu Tell, si nu erà cunoscutu pana atunci decàtu pentru intrepiditatea lui de a navigà in midiloculu celoru mai teribile lurtune, si pentru istetimea lui de bunu arcasiu. Lu credeàu atàtu de strainu de afacerile politice in càtu nici nu-lu vedemu figurandu in numerulu celoru treidieci si trei de conjurati de la Rütli.

Intr'o di elu mergeà cu unu copilu alu sèu la soerulu sèu in Atdorf si trecu prin piatia.

— Uite, tata, i-dice copilulu, uite colo, o pelaria in verfulu stèlpului.

— Ce ne pèsa noue de pelari'a ast'a. Hai sè mergemu.

Gessler audindu de acèsta, ordinà furiosu, sè-i aduca inaintea pre Vilhelm Tell.

— Tell (suntu vorbele lui Schiller d'in „Vilhelm

si filiali intr'alto locuri; totu de o data e indreptatitu a eserecità mai multe soiuri de meserie si in societate cu alti meseriesi a deschide meseria comuna, a se folosi de colucatori si ajutatori de totu felulu de meseriesi; a vinde productele sale sèu a le altoru meseriesi, in tota tier'a, nu numai pre la terguri ci si in piatie de rondu, cu unu cumentu: lucrulu si negociarea sunt libere.

Corporatiunile industriale de pana acum, adeca tiehurile si sistem'a lor cea reutatosia si daunosa se va desfiintia de totu; inse in loculu acestoru-a se ièrta industriariloru a constitui, pre bazea statutelorulu lor, in sotiri voluntarie, spre scopuri filantropice si industriale, nefindu aceste mai multu supuse comisariiloru permanenti; totdeodata, in consunantia, cu asièdimentulu acèsta, se ièrta incercarile de pacificare in privintia controverselorulu industriali.

In mai multi paragrafi se regulèza raportele intre proprietariulu de fabrica sèu maestru si intre personalulu ajutatoriu sèu lucratoriu. Raportele aceste se basèza pre supunere libera prin contractu.

In fine intr'unu capitulu se statoresece procedur'a autoritàtii de industria, infiantandu-se pentru controversese industriale trei instantie, ministeriulu de industria fiindu forulu supremu si celu d'in urma.

Èca dara pre scurtu esintia proiectulu, d'in care ne potemu convinge, cà de se va santiunà de lege, de a buna sèma v contribui multu la imbunetatearea starei industriei; pentru cà nime nu pote fi asiè de preocupatu, ca sè nu recunosca, cum cà estinderea libertàtii de industria pentru totu individulu fàra deschilnire de secusu si alte corelatiuni prospectulu liberei eserecitàri a totororulu soiuriloru de meseria prin liber'a asociare a totororulu intreprinderiloru si meseriesiloru va avè rezultate binèfacatorie.

L. Ionescu.

(Va urmà).

Despre educatiune.

II.

D'in partea tatalui.*)

Problem'a educatiunei d'in partea tatalui se radiema intr'acèa, ca coltiulu plantatu de bine cuventat'a mana a Mamei in anim'a prunculu sè lu desvolte cu privire la conceptele de onorè, caracteru si fapte nobile. Educatiunea de tata are a fi intregirea si coron'a celei de mama. Tat'a e chiamatu a conduce educatiunea prunculu pre calea sciintiei, a cunoscintielorulu practice si esacte. Vai de acelu tata, care nu si-pricepe chiamarea. Se insièla si forte gresiescu toti acei parinti, cari credu cà, prestandu nutrementulu prunciloru si medicile recerute pentru educatiunea lor, satisfac misiunei lor de educatori, si nu cerca a se informà si convinge, cum si cu ce rezultate se aplica nutrementulu si medicile? Amorea si fidelitatea fiiesca in asemene casu se perde, trece in egoismu, indata ce pruncii ajungu la anii maturitàtii.

Lamp'a lui Diogene ne aru servi pote de bunu conduecatoriu in scrutarea dupa acei tati, cari se ocupa in

*) A se vedè nr. 131 „Fed.“

Tell“.) Tell i-dice deregatoriulu, despretiuescu tu astfelu pre imperatulu si pre mine, care tiena loculu lui, cà n'ai vrutu sè onorezi peleri'a ce am pus'o ca sè probezu ascultarea voastra? Prin acèsta tu mi areti intentiunile tale cele rele.

Tell: Bunulu meu senioru, ièrta-mi. Am facut'o d'in nebagare de sèma, èr' nu d'in despretiu pentru ordinele dtale. Deca n'asiu fi nebagatoriu de sèma, eu n'asiu fi Vilhelm Tell. Dar' ast'a n'o sè se mai intemple.

Gessler, dupa unu momentu de tacere:

— Tell, tu esti unu arcasiu maestru: se dice cà ajungi cint'a la fia-care lovitura.

Valter: Asiè e, seniore: tat'a nimeresce unu mèru la o suta de pasi.

Gessler: E copilulu tèu estu-a, Tell?

Tell: Da, seniore.

Gessler: Ai mai multi copii?

Tell: Am doi fii, seniore.

Gessler: Si care-ti este mai dragu?

Tell: Amendoi suntu copiii mei.

Gessler: E bine, Tell, fiindu cà tu nimerescu unu mèru la o suta de pasi, trebe sè-ti probezi dibaci'a inaintea mea. Iè-ti arculu. Tocmai lu-ai in mana. Pregatesce-te sè lovescu unu mèru pusu pe capulu copilulu tèu; dar' ti-suatuescu, sè ochescu bine, si sè lovescu mèrulu d'intr'odata, cà decu nu nimerescu, capulu tèu e perdatu.

La acestu ordinu neomenescu, Tell se turbura, tota mandri'a lui lu parasesce. Amicii lui si toti tieranii ce eràu de facia, cuprinsi de orore se roga deregatoriulu sè-lu ierte.

W. Fürst, soerulu lui Tell, se pune in genuchi inaintea lui Gessler, lu roga sè-i ièce totu ce are, dar' sè crutie acèsta proba la unu tata. Singuru copilulu lu

adinsu cu problem'a cea înaltă a educațiunii. Prēmarea încordare și preocupatiune după interese particulare stă în cale la unu; total'a nepăsare la alu doilea; trist'a, dar' adeverat'a amenare că școl'a va suplini defectulu; la alu treilea; nepriceperea la alu 4-lea s. a. m. Indulgenția și iertare! Esperinț'a de tote dille convinge pre cei ce sunt chemați a suge pulberea școlaria, că, cu pucina excepțiune, cea ce școl'a edifica, cas'a parințesca derema, (ac'i întielegu simplicitate școlile inferioare — comunale.)

Fortē multī barbati mai d'în tote clasele societății omenesci sunt atâtu de strâni vietii lor familiare, cătu numai la dejunū convinu cu pruncii. Orele d'ilei le consacra acuirării articilor de subsistință, cele de s'era destinate recreării le dedica societăților voluptuose. — Unde e timpul și ocaziunea pentru tata de a-si fructifica poterea lăcrativă pentru pruncii s'ei? Cum și unde este pentru parinte ocaziunea de a se face amicū loialu pruncilor s'ei? Cum le pote sucurge cu consiliulu și radimulu atâtu de necesariu pentru fragedele ființe, pentru pruncii s'ei? Aceste sunt chestiuni nu de micu interesu, și solutiunea lor cade în competența parentilor.

Sē vorbimū de guvernante s'eu instructori de casa? Lucru de prisosu. E faptu constatatu, că natur'a, moravurile, ideele, sentimentele vitrege se infu și prindu radeșine nestirpibile în sentimentele copiloru, formandu unu contrastu diametralu însușiloru parinților. De aci provine educațiunea falsă, rătăcită.

Pruncii, d'în natur'a lor, sunt tare activi, totu internulu lor e pusu în mișcare; acum întreba de un'a, acum de alt'a, și respunsulu nimeritu, cu mare'a lui fundamentale, lu află numai la senulu și între brățele parințesci.

Tat'a, care petrece în mijloculu pruncilor s'ei, orele sale libere, instrueza prin exemple bune, anecdote morali, esplica cu usuretate variele întrebări, priveșce cu ochi parințesci și de simpatia la inclinările lor naturale, în cătu nu sunt contrarie conceptulu educațiunii, devine nu numai parinte iubit și ascultatu, ci și amicū scumpu alu copilasiloru s'ei.

Unu atare tata fia convinsu, că nemișca sub s'ore se dă mai deliciosu, ca privirea și atențiunea plină de recunoscință a prunculu nevinovatu, nemișca mai santu și nobilu, ca sentiulu prunculu necorrupt, nemișca mai sântariu și fericitoriu decâtu impresiunea bucuriei provenite d'în fructele bune educațiunii.

Lenistea consciinței parințesci e secură, pre calea adevăratei educațiunii, și venitorulu prunciloru va remuneră cu perfecțiune misiunea binepricepută și implenită.

Iubite Tata și scumpa Mama! Luati notiția de înalt'a voștra chiamare. Nutriti, lăptati micuții voștri în senul glorioșulu nostru venitoriu, care depinde în mare

Tell eră resolutu, încredindu-se în îndemănarea parintelui s'eu.

— Mosiale, i d'ice d'insulu boțranulu Fürst, nu ingonunchiă înaintea acestui omu reu! Spune mi unde s'eu me punu. Mie nu-mi e frica. . . .

Tell tremură, petiorele nu-lu mai țineau, vederea i eră întunecată. Dar' Gessler continuă înca a-lu amari.

— Haide! Ve voi învetiă a portă arme periculoșe, și a ve mandri cu dreptulu ce-si aroga țieranii de a amblă armati. Portati voi arcuși, că eu me însancinezu de a ve aretă cint'a!

— Locu! Faceti locu! d'ice atunci Tell esasperatu; si-si încorda arculu. Dar' vederea-i eră turbură și man'a-i tremură. Se opri, și arculu i cadu. După o pauză Tell scote o altă sagetă d'în tulba și o pune după curea; apoi si-încorda arculu a două ora. Se face tacere, toti erău uimiti. Saget'a sbură siuerându și strapunse mărulu. Copilulu alérga voiosu în brățele tata lui s'eu. — Eca, tata, mărulu care l'a strapunsu saget'a ta Scieam eu, că tat'a n'o s'eu me lovésca. . .

Gessler incremenitu se adreséza către Tell; — tu ai ascunsu după curea înca o sagetă. Am vedutu o eu. Ce voiăi s'eu faci cu ea?

— Seniore, i răspunde Tell confusu, asi e obiceiulu venatoriloru.

— Nu, Tell, tu ai avutu altu cugetu. Spune-mi adevărulu francu.

Ti-promitu că vietii-ti e sigura. Ce voiăi s'eu faci cu saget'a?

— Ei bine, seniore, s'eu-ti spunu adevărulu. (Scote saget'a d'în sinu și s'eu uita eruntu la deregatoriulu.) Décamī loveam copilulu, acésta sagetă eră destinată pentru dă și fii siguru, că asta-data n'asi fi greștu cint'a.

parte și de la mas'a poporulu asta-di înapoiatu în cultura. Respectati școl'a, înbraciati învetiatur'a; prefaceti în școl'a unu anghiu alu casei voștre. Continuați instrucțiunea, s'eu celu pucina sustieneti ce'a ce pruncii voștri învetiă în școl'a. Cas'a parințesca cu școl'a se proceda treptatu, cu unu scopu, ca două sorori adevărate. Nu maculati vestimentulu de cultura, croitu de școl'a prunciloru voștri ci cooperandu împrumutatu la coserea lui grigiti-lu bine și lu înfrumsetiati mereu.

Numai atunci veti avé candu-va dulcea mangaiare, că ati datu națiunii și patriei voștre fii luminați și folositori.

O r l a t u, nov. 1869.

Papir m. p.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

S i e d i n t i a d e l a 27. n o e m b r e.

După autenticarea procesulu verbalu d'în ședința de cri se substernure petitiuni diferite.

Emer. H e n s e l m a n n interpelléza pre întregu ministeriulu, de are scire, că famili'a de Esterhazi ar' voi s'eu vanda, prin banșă vieneză, frumos'a sa colecțiune de icone, ce se afla în localitățile academiiei unghuresci? și dăca e, facut'au s'eu face-va pasi, ca colecțiunea s'eu casege pentru muselu naționalu? — Se va comunică ministeriului.

Svetozaru M i l e t i c i propune două proiecte de concludu, și anume:

1. „Camer'a țiereloru coronei unghure dechiara solennu, că, în casu de conflictu între țara și între statele și poporele crestine d'în orientu, Ungari'a va observă, între tote împregiurarile, politic'a neinterventiunii, carea înse va fi condiționată și marginită numai prin intervențiunea altoru țeri, carea ar' fi periculoșă și prejudicioșă pentru statele și poporele crestine d'în orientu și mijlocitu pentru libertatea și independința Ungariei. Statele și poporele crestine d'în Orientu, progresandu pre calea și în direcțiunea libertății, civilizațiunii și independinței, potu contă la simpatiele Ungariei și ale poporeloru d'în țierele coronei unghure.“

II. „Guvernulu regescu este invitatu a media loci la Maj. Sa, ca

1) Confiniulu militaru s'eu se provincializeze cătu mai curendu, nu înse parțialu ci întregu ca atare, introducundu se în vietii constituționale; înse

2) s'eu se alega înainte de tote, sub garanții libertății depline, reprezentanti naționali d'în confiniulu croat-slavoniu, d'în Dalmati'a, Slavoni'a și Croati'a, cari s'eu se suatuesca în Zagabi'a despre modulu provincializării și introducerei în vietii constituționale și despre anesarea confiniulu militaru către țara civilă a regatulu memoratu, asemene despre modificățiunile recerate prin nouele

* * *

Gessler infuriatu dă ordinu s'eu lege pe Tell; și de frica s'eu nu scape, se otăresce a-lu transportă însuși în citadel'a imperiale de la Küssnacht, asediata pe muntele Rigi.

Cătu-va venslasi, cătu-va gardisti, și unu pilotu neexperimentatu eră totu equipagiulu unei barce în care se imbarcă deregatoriulu ca s'eu tréca pe Vilhelm Tell peste lacu. Elu eră legatu cu funie, și aruncatu pe fundulu vasulu.

Pana la diumetatea laculu au mersu bine. Atunci începă a suflă o tempestă cumplită de către Santu-Gotthard, și a înfă velulu. O pocnitura înfioratorie se audă în fundulu vasulu, amenitiandu a-lu confundă.

— Unu singuru medilocu ne mai remane de scapatu, d'isera venslasii.

— Care?

— S'eu deslegămu pe Tell, respunsera țieranii d'în Uri.

I țaiara legaturele și Tell începă a conduce luntrea. Luptandu-se cu valurile și cu furtun'a, Tell apropia barcă de cost'a Altdorfului, cauta o stancă cunoscută numai de d'insulu. D'într'o saritură se arunca pe stancă, și împinge barcă cu pitiorulu în mijloculu valuriloru. Apoi urca colinele Altdorfului, ajunge a casa, și-înbracisieză feme'a și copiii, și îi arculu și-o sagetă, și pleca de nou.

Gessler scapase ca prin minune d'în mijloculu tempestii și înocitu de suit'a sa pléca pre urmele lui Tell, jurandu în gur'a mare, că déca fugariulu nu se va dă legatu de buna voiă, și nu va veni de sine s'eu se puna în fieră, fiacare d'eu de întârziare lu-va costă capulu femeii sale, s'eu alu unui-a d'în copiii sei.

Eu sum unu stapanu prē blandu înca cu acestu poporu, d'ice Gessler. Eu i lasu pre multa libertate. Dar' v'o juru că ast'a are s'eu se schimbe. Voiu imblândi eu, voiu înfrange eu aceste caractere cerbicoșe și acestu spi-

raporte de statu și despre organizarea institutiuniloru înterne.

3) Ca congresulu naționalu serbescu, sustatoriu, în care sunt reprezentați serbi d'în țierele coronei unghuresci, cu ocaziunea convocării lui pentru cauze besericesci-nat. s'eu fia împoternicitu provisoriu (ad hoc), ca conformu nouelor raporte de statu, integrității și constituțiunii fundamentale a țiereloru acestoru a, pre bazea egalității de dreptu a naționalității și limbei serbe și d'în respectulu asigurării și dezvoltării acelorua, s'eu formuleze, în numele totoror serbiloru d'în țierele coronei unghuresci, condițiuni și garanție, substernendu-le camerelor d'în Pest'a și Zagabi'a pentru a fi deșbatute și aprobate.“

Sigismundu I v a n k a voindu a economisă nu numai cu timpul ci și cu banii țerei, propune s'eu nu se țipăresca proiectele premise. — Dar' camer'a le tramete la țipariu conformu prescrișiloru regulamentulu internu.

Urméza în ordinea d'ilei pertractarea proiectelor de concludu propuse de Ios. Justh și Col. Ghyczy și a raportulu comis. fin., cu privire la șosotele finali pentru an. 1868.

Vorbescu mai multu și întro acesti-a Col. Ghyczy d'ice, că în 1867 statulu a avutu unu venitu de 113 milioane și raportulu ministrulu fin. ni aréta una erogatiune de 62 milioane: ce s'a u facutu cu celelalte 51 de milioane?

Mai vorbescu: ministrulu fin. Lonyay (eu unu tonu nesecuru și cam agitat), Zsedenyi, Gav. Várady.

S i e d i n t i a d e l a 29 n o e m b r e.

După autenticarea procesulu verbalu d'în ședința precedentă, se substernu mai multe petitiuni. Notariulu face cunoscutu, că în loculu lui Col. Ghyczy s'a alesu Maur. Wahrmann în anchet'a pentru banca.

Paulu H o f f m a n n cetesce raportulu comisiunii de imunitate despre cererea tribunalulu de presă pentru executarea sentinței sale contr'a deplui Alesandru R o m a n u. Comisiunea de imunitate s'a convinsu d'în actele procesuali:

1. Că procesulu d'în chestiune s'a intentatu, în 14 decembrie 1868, în ainea judecătoriei legali, în contr'a lui Ales. R o m a n u, care pre atunei nu eră (1) înca deputatu;

2. că obiectulu acuzei sunt mai multu articli aparuti în diuariulu „Federatiunea“;

3. sentința condamnatorie s'a creatu prin judecătoria legală, adeca

4. în 18 martiu 1869 în diu'a, în carea condamnatul fu alesu deputatu, dreptu-ce trebuia a se cere concessiunea camerei pentru executarea acestei sentințe.

D'în tote aceste s'au vedutu, că plansorea făcută și sentința condamnatorie, creată contr'a lui Alesandru

retu insolentu de neatarnare Voiu publică ordine, voi dă legi noue, voi. . .

La aceste vorbe o sagetă trece, siuerandu p'între ramuri, în anim'a deregatoriulu.

— Ast'a-e lovitura lui Tell, d'ice Gessler cadindu în sangele s'eu.

— Tu trebuie să recunosci, i răspunde Tell ivindu-se pre vârful stânței.

Acestu omoru fu semnalulu independinței elvețiene.

Împregiurare d'eu de însemnatu. Pentru Schiller, care a îmbracatu acésta drama maretă într'o limbă cum numai elu sciea scrie, acésta fu cea d'în urma opera completă a sa, după care nici n'a mai traitu multu. Pentru Rossini, care a sciutu s'eu traduca în canturi nemuritoric, ea a fostu culmea gloriei sale, și n'a mai compusu nimicu în urma asemenea acesteia. Autorulu primitivu alu dramei, Vilhelm Tell, dela împlinirea acesteia fapte a intratu în obscuritate, și de abie s'a mai sciutu ce-va de elu. Se d'ice numai că ar' fi luat parte la bataia de la Morgarten, 1315, și că a muritu la Bingen, 1354. Morțea lui înca fu unu actu de devotamentu, pentru că a moritu voindu s'eu scape unu copilu care se îneca în riu.

* * *

Ast-feliu se începă lupt'a de independință a Elvețianiloru. Candu oratoriulu și-termină naratiunea, corturile resuna de aclamațiuni, privitorii se despartiescu, stringându și manile, și promitiendu-si a se revedé la anulu venitoriu în aceeași di,

Candă ore s'eu va serbă la Carpati o di ca ce'a d'în valea Alpiloru elvețiani? . . .

M. Strajanu.

Romanu nu se ref. rescu la una fapta seu declaratiune, comisa seu publicata in calitate sa de deputatu, si ca nu este nice urma de vocatiune neconcesca: dreptul de comisiunea de imunitate propune ca: camera sa se implenesca cererea presidiului judecatoriei de pressa, care nu urmaresce altu-ce-va de catu estinderea dominiunii legi si dreptatii asupra tuturor de o potriua

Acestu raportu se va tipari si infira in ordenea dfilei.

Min. comere. Goro ve presinta unu proiectu de lege pentru infintiarea judecatoriei de bursa. Apoi raspunde interpellantului Simay, in cestiunea devastatiunii padurilor, si promite ca va presinta unu proiectu de lege despre cultivarea si conservarea padurilor. — Ar raspunde si lui Alb. Németh, dar nefiindu de facia, si-reserva detorinti'a de a i raspunde mane.

Min. bar. Eötvös raspunde la interpellatiunile ce i s'au adresatu in obiectulu resbelului d'in Dalmati'a, si dice, ca nu este consultu, ca guvernulu se desfasiore inaintea camerei despusetiunile facute pentru sufocarea rescolei. Regimentele ungurese lupta, pre basea sanctiunii pragmatice, in contra insurgentiloru d'in Dalmati'a, se lupta si pentru interesele statului magiaru carui-a, spreza, Miletici nu i este inamicu.

Interpellantii Vucovici si Miletici nu sunt multiamiti cu responsulu; estu d'in urma dice, ca min. nu i-a-raspunsu ad rem; de altmintre elu va fi amicu statului magiaru, daca si acestu-a va fi amicu, pre basea perfectei egale indreptatiri, tuturor celoru-a-l alte natiuni nemagiare.

Se continua apoi pertractarea proiectelor de concludu pentru sosotele finali de pre an. 1867/8, escandu-se una infocata disputa personale intre Mariásy si Zsedényi; presiedintele desaproba cuvintele lui Zsedényi; de aci se nasce unu toetu, una confusiune infernale; presied. clopotiesce d'in tote poterile; nime nu lu aude; larm'a cresce; presied' dice, ca daca nu-lu asculta, se va vedè silitu a renuncia de la postulu seu, ca-ce nu mai pote sustienè ordenea si leniscea. Ern. Simonyi ajunge, cu multa greutate, la cuventu, si domolindu-se in catu-volumamemeluciloru, vorbese la obiectu. Mai vorbescu: San. Bujanovits si bar. Simonyi. Desbaterea se va continuà mane.

Siedinti'a se inchia la 2 ore si 15 min. d. m.

Blasiu, 23/11 st. n. 1869.

Onorab. Redactiune!

Vinu a vi comunicà, ca junimea studiosa in gimnasiulu romanu de la Blasiu a reapucatu firulu activitatii sale pre campulu celu intinsu si frumosu alu luminei si culturai natiunii. Preiubitulu nostru profesoru I. M. Moldovanu a deschisu, in 16 sept., prin una vorbire insulfletoria, siedinti'a prima a societatii nostre de lectura, in carea se alesera oficialii societatii, precum urmeza: vice-presiedinte Teodoru Ceontea stud. clas. VIII., notariu Onoriu P. Thille stud. cl. VIII., caseriu Nicolau Danilescu stud. cl. VII., bibliotecariu Teodoru Domsia stud. cl. VIII., vice-bibliotecariu Ionu Campianu st. de cl. VII.

Operatele mai bune ale membriloru societatii, se voru publicà in foi'a junimeii, intitulata „Fil.“ ce apare de 2ori pre luna, sub redactiunea Dlui Ionu Barceanu stud. de cl. VIII. Armonia si diliginti'a, ce domnescu in mediulocu junimeii nostre, ne facu se speramu, ca societatea va prospera, si membrii sei voru aduce, la tempulu seu, folosele dorite pre altariulu natiunii si patriei nostre.*)

Teodoru Ceontea m. p.
vice-presied. societ.

De pre campulu bataliei dalmatine.

Lectorii nostri seu deja, cum Morlaccii batura cumplitu in 19—20 nov. pre imperiali in strimtorile muntiloru de la Dragaliu, candu esti d'in urma perdura, dupa raporturile oficiali, 200 raniti si 100 morti, fara ca se fia potutu prinde ori nimici pre vre-unu rescolatu.

Trei espeditiuni mai mari s'au intrepiinsu pana acum fara vre-unu rezultatu positivu. Preste optu milioane florini s'au aruncatu in ventu. Atatu-a sange si atatu-a avere, atate sacrificie in desiertu!

Conducatori operatiuniloru resbelice d'in Dalmati'a au declaratu, ca operatiunile nu se mai pota continuà

*) Asiè se fia!

R e d.

de catu numai in detrimentulu armatei si alu bugetului comunu si fara prospecte de a suprima rescola.

Dreptu-ce nu este inderetru alta-ce, de catu seu a se impaca cu Morlaccii seu a pasi pre teritoriulu Muntengriu, fiindu ca numai de aci s'ar' mai pote opera cu ceva succesu.

Pasiulu acestu a inse ar' fi sehintea in materialulu cestiunei orientale, deacaru aprindere Austri'a si Turci'a tremura.

Deci, pre cum se dice, negociatiunile de impaciune s'ar' fi inceputu fara a promite inse rezultatele dorite de austriaci.

Prefectulu districtualu Franz, inviatu de guvernulu, tramise epistole tuturor antistieloru comunitatiloru rescolate, provocandu-le a se presenta in Castelnuovo, pentru a tracta despre conditiunile supuneri, „Dicu, noi nu potemu merge, ca-ci draculu pote da credimentu la astfelu de invitari incerte acum in tempu de turburare; se vina dlu prefectu la Igalo,“ respuusera cei invitati. Dar' dlu Franz nu pre avea placerea de a merge la Igalo, si estu-modu a tramesu cetatieni d'in Castelnuovo, ca se indemne pre cei chiamati a veni in cetate, dar' fara rezultatu, ca-ci insurgentii n'au voitu se intre in cetate, ci au asceptatu pre prefectu la beserica de la Topla in apropiarea cetatii. Franz intalnindu-se cu ei, li-a esplicatu cuprinsulu legii de aperare.

„Noi n'amu ave multe exceptiuni in contra legii,“ disera insurgentii.

„Asiè-dara voi v'ati rescolatu in contra imperatului?“

„Ferésca Ddieu! Vomu fi credintiosi imperatului pana la ultim'a picatura de sange; dar omenii lui au tractatu cu noi ca cu sanii, ca si cum n'amu fi si noi omeni, cari se alipesu de drepturile loru sante si strabune.“

„Acum inse, barbatii si vulturi ai muntiloru, veti da omenii vostri pentru armat'a de aperare?“

„I-vomu da, daca toti voru servi imperatului, precum i servimu si noi; dar' dorimu se ni usiureze: servitiulu.“

„Vi-se-va usiura. Nu veti fi siliti a parasi tier'a vostra. Dar' trebe se depuneti armele vostre.“

„Inaintea cui?“

„Inaintea guvernului“, fu responsulu.

„Juru pre DDieu! acest'a n'o voiu face!“ eschiamu betranulu morlacu Mihailu Stoicovicu. Cei-alalti repetira juramentulu caruntului erou.

„Asiè-dara nu veti depune armele — continua Franz, capacitandu-i? Se sciti, ca noi avemu soldati destuli, si force inca avemu!“

„Armele nostre le veti pote lua atunci, candu vomu fi cadutu, dar' viui nu vi le vomu da — respuusera Morlaccii resoluti.

Si cu acest'a negociarea se termina. Asiè spune „Politik.“

VARIETATI.

*** (Amabilele Domnisiore) Aureli'a Popu si August'a Serbu, miscate de sentiulu generosu alu caritatii, culesera oferte de la stimabilele dame romane d'in Bud'a-Pest'a, pentru usiurarea suferintiloru fratiloru si soriloru nostre d'in Tofaleu, victime ale nedreptatii unguresci. Fiti sigure, romane generose, despre recunoscinti'a aceloru nefericiti, ca-ce bine le ati facutu. Frumosulu esemplu ce l'ati datu nu va remane ignoratu d'in partea soriloru Dvostre d'in provincia.

*** (Unu core sp.) alu diurnalului „M. U.“ dice: Fiindu de facia la turgurile ce se tienu de doue septemane in S. Reginu, cu nespusa dorere veduii cum se menau si se vindeau cu doba vitele bietiloru omeni de prin giuru. Incepuandu de la bou pana la oie seu parcelu, tote se vindeau cu jumetate de pretiu pentru restantiele contributiunei, fara de nece una compatimire si sentiu umanu. Asiè s'a intemplat, dice coresp., si in joi'a mai de aproape, candu totu omulu petrundu de ce-va sentiu mai nobilu a trebuitu se se intorca cu ochii plini de lacreme, vedindu una muiere seraca si veduva, cum si-plangea unu juncu de 2 ani ce se vendu numai cu 10 fl. v. a. O alta muiere cu manele radicate la ceriu, blastema ca i-s'au vendutu 2 junci mergundu pre trei ani unu gidanu, cu 50 fl. 10 cr. Corespundintele lui „M. U.“ ni areta aceste date seci, nesciindu pote, ca statulu austro-mag. are lipsa de bani, in Orientu precum si in Dalmati'a.

*** (Amiculu poporului) calindariu pentru anulu comunu 1870, compusu de Visariunu Romanu

ni s'a tramisu si noue. Cuprinde multe lucruri instructive si petrecoarie: istoria, naturale, economia si poesie.

*** („Grametea limbii magiare“) pentru scolu si privati, compusa de Octaviu Baritiu profesoru gimn. in Nasaudu, editiunea a II. emendata si amplificata se pote procura de la librari'a subscrisului, cu pretiulu de 70 cr. v. a. pentru unu esempl. Totu la subscrisulu va esi de sub tipariu multu pana in finea lui Novembre a. c. „Dictionariu portativu magiaru-romanu“ compusu, cu privire la recerintiele scoleloru romane si magiare, de Octaviu Baritiu profes. gimn. in Nasaudu. — Clusiu, 1 Noembre 1869. — Ionu Stein, librariu.

Sciri electrice.

Florentia, 26. nov. Regele Victoru Emanuelu si-a esprimitu pre cale telegrafica parere de reu ca d'in caus'a starii sanetatii sale nu pote conveni la Brindisi cu Majest. Sa Imperatulu, speréza inse, ca se va oferi catu mai curendu ocaziunea pentru una intalnire personale.

Bucuresci, 26. nov. Consululu generalu austriacu a adusu suveraniloru Romaniei urarile de fericire d'in partea imperatului si a imperatesei. Principele si-esprimà multiamiti'a cea mai caldurosa pentru multele dovedi de sentimente intime ale Majestatiloru loru.

Constantinopolea, 26 nov. Moulacu comandantele flotei franceze de pre marea mediterana s'a inlocuitu prin contra admiralulu Chevalino. Acest'a schimbare este in egatura cu intetirea molcomirei cestiunei egiptene.

Londra, 26. nov. Soci'a principelui de Vales nascu una fetisiora. — In Typpary s'a alesu de deputatu unu fenianu cu numele Rossa. — Regele Belgiei, la banchetulu datu de lord-majorulu Angliei, accentua, ca Belgi'a si Angli'a au conservatu neatinsa bun'a loru amicitia.

Viena, 27. nov. „Wiener Abpost“ anuncia dupa unu telegramu d'in Cattaro, ca trupele imperiale nu au parasitu pusetiunile ocupate decatu d'in caus'a intrevinerei timpului nefavoritulu de ierna. Casele de blocare se voru termina si asiè se va usiora nou'a inaintare. Fortulu Dragali este prevediutu cu proviantu pre 90 dfile.

Bucuresci, 27. nov. Sesiunea ordinaria a camerei s'a deschisu prin unu discursu de tron, care amintesce cu ose ire restatorirea referintiloru amicabile cu poterile straine si delaturarea tuturor suspitiuniloru. Discursulu de tron accentueza regularea tuturor cestiuniloru de interesu comunu prin tractate internatiunale, si dice: ca certele confinarie s'au delaturatu, negotiatiunea se radica si ca se ascepta deschiderea unui portu la marea negra. Discursulu de tron promite proiecte de legi a supr'a regularii detoriei flottante, a supr'a indreptarii legi de armare si instructiune si in fine numera calile ferate, cari au a se deschide.

Bursa de Viena de la 29. nov.

5% metall.	59.80	Londra	124.75
Imprum. nat.	69.—	Argintu	122.75
Sorti d'in 1860	95.10	Galbenu	5.88—
Act. de banca	723.	Napoleond'or	9.94
Act. inst. cred.	243.65		

Concursu.

Se deschide concursu pentru ocuparea parochiei filiale in comun'a Mermici (Prot. Halmagiului), incorporata cu parochi'a Bodeeci.

Concurentii voru ave pana la 30 nov. a. c. a si tramite rec rsele loru prevediute cu tote documentele, catra comitetulu parochialu d'in Mermici, unde li se va spune si venitulu de la acesta parochia filiala.

Mermici, 29 oct. 1869.

3-3

Comitetulu subparochialu.

Proprietariu, editoriu si redactoru respundietoriu.

ALESANDRU ROMANU.